Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
J. KOKOTT
представено на 2 юни 2016 година[1]

**Дело C-185/15**

**Marjan Kostanjevec**
**срещу**
**F&S Leasing, GmbH**

(Преюдициално запитване, отправено от Vrhovno sodišče Republike Slovenije (Върховен съд на Република Словения)

„Съдебно сътрудничество по граждански дела — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Приложно поле ratione temporis — Насрещен иск, предявен на основание неоснователно обогатяване — Дела, свързани с договор — Място на изпълнение на задължението“

## I – **Въведение**

1. В настоящото дело пред Съда се поставя за разглеждане доста необичаен от процесуална и от фактическа гледна точка случай, във връзка с който запитващата юрисдикция му поставя различни преюдициални въпроси, всички от които засягат Регламент (ЕО) № 44/2001[2].

2. Предмет на преюдициалните въпроси, от една страна, е дали искът, с който потребител, първоначално осъден да плати дадена сума, след отмяната на изпълнителното основание за плащането претендира на основание неоснователно обогатяване насрещната страна да му върне платената сума, може да се счита за насрещен иск по смисъла на този регламент. От друга страна, предмет на настоящото производство е тълкуването на подсъдността при потребителски договори и на подсъдността при дела, свързани с договори, съгласно Регламент (ЕО) № 44/2001.

3. Преди да отговори на самите преюдициални въпроси Съдът ще трябва да изясни и дали Регламент (ЕО) № 44/2001 изобщо е приложим към настоящия случай, предвид факта, че искът за плащане е предявен срещу потребителя преди присъединяването на Република Словения към Европейския съюз на 1 май 2004 г.

1 — Език на оригиналния текст: немски.

2 — Регламент на Съвета от 22 декември 2001 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74).

## II – **Правна уредба**

### A – *Правото на Съюза*

1. Регламент (ЕО) № 44/2001

4. Съображение 11 от Регламент № 44/2001 гласи:

„Правилата за компетентността трябва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживеенето на ответника […]“.

5. Член 5 от Регламент (ЕО) № 44/2001 предвижда:

„Срещу лице, което има местоживеене в държава членка, може да бъде предявен иск в друга държава членка:

1. а) по дела, свързани с договор — в съдилищата по мястото на изпълнение на въпросното задължение;

   б) за целите на настоящата разпоредба и освен ако не е договорено друго, мястото на изпълнение на въпросното задължение е:

   — в случая на продажба на стоки, мястото в държава членка, където съгласно договора са доставени стоките или е трябвало да бъдат доставени;

   — в случая на предоставяне на услуги, мястото в държава членка, където съгласно договора услугите са били предоставени или е трябвало да бъдат предоставени;

   в) ако не се прилага буква б), тогава се прилага буква а); […]“.

6. Член 6 от Регламент (ЕО) № 44/2001 гласи:

„Срещу лице с местоживеене в държава членка може, също така, да бъде предявен иск: […]

3. по насрещен иск, произтичащ от същия договор или факти, на които се основава първоначалният иск, в съда, пред който е висящо първоначалното дело; […]“.

7. Член 15, параграф 1 от Регламент № 44/2001 предвижда:

„По отношение на дела във връзка с договор, сключен от лице — потребител, за цел, която може да се приеме, че е извън неговата търговска дейност или професия, компетентността се определя от разпоредбите в настоящия раздел […], ако:

а) се отнася до договор за продажба на стоки на изплащане чрез вноски, или

б) се отнася до договор за заем, изплатим на части, или за всяка друга форма на кредит, предоставен за финансиране на продажбата на стоки, или

в) във всички останали случаи, договорът е сключен с лице, което извършва търговски или професионални дейности в държавата членка, където потребителят има местоживеене, или ко[е]то с всички средства насочва дейностите си към тази държава членка или към няколко държави, включително тази държава членка, и договорът попада в обхвата на тези дейности“.

8. Съгласно член 16 от Регламент № 44/2001 уредбата на подсъдността при потребителските договори „не засяга правото да се предяви насрещен иск в съда, пред който в съответствие с настоящия раздел е висящ първоначалният иск“.

9. Съгласно член 28 от Регламент № 44/2001:

„[…] Когато свързани искове са висящи пред съдилища от различни държави членки, всеки съд, различен от първия сезиран съд, може да спре разглеждането на делото.

[…]

3. За целите на настоящия член исковете се смятат за свързани, когато те се намират в такава тясна връзка помежду си, че е целесъобразно да бъдат разгледани и решени заедно, за да се избегне рискът от противоречащи си съдебни решения, постановени в отделни производства“.

10. Преходната разпоредба на член 66, параграф 1 от Регламент № 44/2001 има следния текст:

„Настоящият регламент се прилага само по отношение на съдебни производства, които са образувани и по отношение на документи, официално съставени или вписани като официални документи след влизането на същия в сила“.

2. Регламент № 864/2007 („Рим II“)

11. Съображение 7 от Регламент № 864/2007 [3] пояснява:

„Предметът и разпоредбите на настоящия регламент следва да са в съответствие с Регламент (ЕО) № 44/2001 […] и актовете, уреждащи приложимото право към договорни задължения“.

12. Съгласно член 10, параграф 1 от Регламент № 864/2007:

„В случай че извъндоговорно задължение, произтичащо от неоснователно обогатяване, включително плащане на недължими суми, е свързано със съществуващо отношение между страните, като например отношение, породено от договор или непозволено увреждане, което е в тясна връзка с неоснователното обогатяване, се прилага правото, което урежда това друго отношение“.

3. Регламент № 593/2008 („Рим I“)

13. Съображение 7 от Регламент № 593/2008 [4] гласи:

„Предметът и разпоредбите на настоящия регламент следва да са в съответствие с Регламент (ЕО) № 44/2001 […] и Регламент (ЕО) № 864/2007 […] („Рим II“)“.

3 — Регламент № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни отношения („Рим II“) (ОВ L 199, стр. 40).

4 — Регламент № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Рим I) (ОВ L 177,стр. 6).

14. Член 12, параграф 1 от Регламент № 593/2008 предвижда:

„Приложимото към договора право по силата на настоящия регламент урежда в частност: […]

д) последиците от недействителността на договора“.

Б – *Национално право*

15. Съгласно словенското облигационно право лицето, което без основание се обогати за сметка на трето лице, е длъжно да върне полученото, ако това е възможно, а в противен случай да възстанови стойността на това, с което се е облагодетелствало. Задължението да се върне неоснователно полученото или да се възстанови стойността му съществува и когато лицето е получило нещо при някакво условие, което по-късно е отпаднало.

## III – **Главно производство и преюдициални въпроси**

16. На 14 януари 1994 г. страните по главното производство сключват договор за финансов лизинг, от който лизингодателят извежда претенция за плащане. Той я предявява срещу лизингополучателя по съдебен ред за първи път през 1995 г. и през 2004 г. получава изпълнително основание, което след неуспешно обжалване става окончателно и подлежащо на принудително изпълнение. През 2006 г. страните сключват извънсъдебно споразумение за плащане на 18 678,45 EUR в изпълнение на постановеното изпълнително основание.

17. Лизингополучателят обаче обжалва с друго нормативно уредено средство за правна защита [5] съдебното решение, с което е осъден на плащането. Във връзка с това обжалване на 9 юли 2008 г. Vrhovno sodišče Republike Slovenije (Върховен съд на Република Словения) отменя решенията, които удовлетворяват исканията на лизингодателя и връща делото на първоинстанционния съд за ново разглеждане. На този етап от производството лизингополучателят предявява насрещен иск срещу лизингодателя, с който претендира последният да му върне сумата от 18 678,45 EUR ведно с лихвите, като обосновава иска си с довода, че е налице неоснователно обогатяване, тъй като уважаващото претенцията на лизингодателя решение от 2004 г. — изпълнително основание, било отменено.

18. След връщането за ново разглеждане искането на лизингодателя за плащане е отхвърлено с влязло в сила съдебно решение. Искането на лизингополучателя пък е уважено на първа и на втора инстанция. Лизингодателят, този път като загубила страна, сезира запитващата юрисдикция и оспорва международната компетентност на словенските съдилища по отношение на иска на лизингополучателя.

19. При тези обстоятелства запитващата юрисдикция поставя на Съда на Европейския съюз следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли понятието „насрещен иск“ по смисъла на член 6, точка 3 от Регламент № 44/2001 да се тълкува в смисъл, че включва и иск, предявен като насрещен съгласно националното право, след като в ревизионно производство [6] е отменено окончателно и подлежащо на изпълнение съдебно решение в производство по първоначалния иск [7] на ответника и същото дело е върнато на първоинстанционния съд за ново разглеждане, но в насрещен иск,

5 — В точка 3 от преюдициалното запитване тази словенска жалба е определена като „ревизионна“; според немския понятиен апарат в делото става обаче въпрос по-скоро за молба за възобновяване на вече приключило с влязло в сила решение производство.

6 — Относно понятието за ревизионно производство вж. бележка под линия 5.

7 — Има се предвид лизингодателят и ответник по насрещния иск.

предявен на основание неоснователно обогатяване, ищецът [8] иска връщане на сумата, която е бил длъжен да плати въз основа на отменението съдебно решение, постановено в производството по главния иск на ответника?

2) Следва ли понятието „дела във връзка с потребителски договори“, посочено в член 15, параграф 1 от Регламент № 44/2001, да се тълкува в смисъл, че включва и положение, при което потребителят предявява иск, с който претендира неоснователно обогатяване, като насрещен иск съгласно националното право, свързан с първоначалния иск, който обаче се отнася до дело, свързано с потребителски договор в съответствие с посочената по-горе разпоредба на Регламент № 44/2001, и с който ищецът потребител иска връщане на сумата, която е бил длъжен да плати по отменено (впоследствие) съдебно решение, постановено в производство по главния иск на ответника, а следователно връщане на сумата в резултат на дело във връзка с потребителски договори?

3) Ако в посочения по-горе случай не е възможно компетентността да се основе нито на правилата за компетентност при насрещен иск, нито на правилата за компетентност при потребителски договори:

   а) следва ли понятието „дела, свързани с договор“ по член 5, точка 1 от Регламент № 44/2001 да се тълкува в смисъл, че включва и иск, с който ищецът претендира неоснователно обогатяване, който обаче е предявен като насрещен съгласно националното право, свързан е с първоначалния иск на ответника, който се отнася до договорното правоотношение между страните, когато предметът на иска, предявен на основание неоснователно обогатяване, е връщане на сумата, която ищецът е бил длъжен да плати по отменено (впоследствие) съдебно решение, постановено в производство по първоначалния иск на ответника, и следователно връщане на сумата в резултат на дело, свързано с договор?

   Ако на предходния въпрос може да се отговори утвърдително:

   б) следва ли в посочения по-горе случай компетентността по местоизпълнение по смисъла на член 5, точка 1 от Регламент № 44/2001 да се разглежда въз основа на правилата, които уреждат изпълнението на задълженията, произтичащи от искове, предявени на основание неоснователно обогатяване?“.

## IV – **Правен анализ**

20. Запитващата юрисдикция иска да се установи, първо, кой е компетентният съд по отношение на насрещния иск, с който лизингополучателят иска възстановяване на сумата, и с втория си преюдициален въпрос, кой е компетентният съд по дела, свързани с потребителски договори. Третия си въпрос тя поставя само в случай че отговорът на първите два въпроса е отрицателен, а втората му част — само в случай че отговорът на първата част на третия въпрос е утвърдителен.

21. Всички преюдициални въпроси касаят тълкуването на Регламент № 44/2001. Предвид изложеното от запитващата юрисдикция относно хода на производството, всъщност съвсем не е очевидно, че Съдът трябва да се произнесе по тези въпроси. По-скоро е съмнително дали предвид приложното му поле ratione temporis посоченият регламент изобщо може да е релевантен по отношение на главното производство.

8 — Има се предвид лизингополучателят и ищец по насрещния иск.

22. Регламент № 44/2001 влиза в сила на територията на Словения на 1 май 2004 г., когато Словения се присъединява към Съюза[9]. Производството срещу лизингополучателя, който впоследствие е предявил насрещен иск, обаче започва през 1995 г., т.е. преди присъединяването на Република Словения към Европейския съюз.

23. Ето защо, преди да се разгледат преюдициалните въпроси, е необходимо да се установи дали Регламент № 44/2001 е приложим по настоящия случай. Ако той не е приложим, произнасянето по преюдициалните въпроси ще е излишно, защото те не биха имали връзка с предмета на спора във висящото пред запитващата юрисдикция производство и биха били хипотетични[10].

А – *По приложното поле ratione temporis на Регламент № 44/2001*

24. Регламент № 44/2001, съгласно член 66 от него, се прилага само по отношение на съдебни производства, образувани *след влизането на Регламента в сила*.

25. Следователно Регламентът очевидно не се прилага към първоначалното искане на лизингодателя за плащане.

26. Преюдициалните въпроси обаче не се отнасят пряко до това искане на лизингодателя за плащане. Напротив, те засягат насрещния иск на лизингополучателя от 2008 г., който той предявява, след като словенското производство е приключило с влязло в сила решение, а впоследствие е върнато на първоинстанционния съд за ново разглеждане. Към този момент Регламент № 44/2001 вече е бил приложим в Република Словения.

27. Ето защо е от решаващо значение дали по това искане за правна защита е образувано самостоятелно съдебно производство по смисъла на член 66 от Регламент № 44/2001 и дали то попада в приложното поле ratione temporis на Регламента, независимо че делото като цяло е започнало през 1995 г.

28. Европейската комисия не споделя подобно виждане. Тя смята, че производството трябва да се разглежда като цяло и да се счита за образувано преди влизането в сила на Регламент № 44/2001 в Словения. Поради това тя е на мнение, че преюдициалните въпроси са недопустими.

29. Едно толкова генерализирано разбиране обаче нито се налага, нито е очевидно.

30. От една страна, производството срещу лизингодателя вече е било приключило с влязло в сила решение, преди през 2008 г. да бъде върнато на първоинстанционния съд за ново разглеждане. Ето защо предвид преграждащото действие, което има силата на пресъдено нещо, е съмнително дали от гледна точка на правото на Съюза въобще трябва да се приеме, че е налице течащо производство, образувано през 1995 г., или евентуално по-скоро трябва да се приеме, че след като производството е приключило, през 2008 г. то е възобновено, т.е. към момент, в който Регламент № 44/2001 вече е приложим в Словения.

9 — Относно приложното поле ratione temporis на Регламент № 44/2011 вж. решение Wolf Naturprodukte (C-514/10, EU:C:2012:367, т. 19) и заключението на генералния адвокат Cruz Villalón по същото дело (C-514/10, EU:C:2012:54, т. 25).

10 — Решение Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, т. 21 и цитираната съдебна практика).

31. Член 66 от Регламент № 44/2001 — за разлика например от член 30, точка 1 от същия регламент [11] — не изхожда от внасянето на (първия) документ за образуване на производството изобщо, а от образуването на определено съдебно производство. Ако такова е образувано след влизането в сила на Регламента, съгласно член 66 от Регламента същият е приложим.

32. От член 66 от Регламент № 44/2001 не е видно, че се има предвид само *първата* претенция в рамките на комплексно, обхващащо няколко претенции, дело. Освен това, след като в съответствие с решение Danvaern Production [12] под „съдебно производство“ се разбира производство, образувано по самостоятелно средство за правна защита, с което не просто се отхвърлят доводите на насрещната страна, то производството по иск, предявен на основание неоснователно обогатяване, ще може да се подведе под понятието „съдебно производство“ в член 66 от Регламент № 44/2001.

33. Този извод не се обезсилва и от факта, че в текстовете на някои езици на член 66 от Регламент № 44/2001 е употребено не понятието „иск“, а „производство“ [13]. Всъщност от употребата на понятието „производство“ не следва, че за целите на член 66 искът и насрещният иск трябва да формират единно и непрекъснато производство. Дори правните системи на някои държави членки да са ориентирани в тази посока, това не би противоречало на предлаганото тук самостоятелно тълкуване на член 66.

34. Ето защо следва да се приеме, че преюдициалното запитване, всички въпроси от което се отнасят до предявения от лизингополучателя през 2008 г. на основание неоснователно обогатяване иск, попада в приложното поле ratione temporis на Регламент № 44/2001.

35. Оттук следва, че преюдициалните въпроси не са хипотетични и Съдът трябва да се произнесе по тях.

Б – *По първия преюдициален въпрос*

36. С първия си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали при искане за правна защита като това по главното производство е релевантна компетентността по насрещен иск, предвидена в член 6, точка 3 от Регламент № 44/2001.

37. Ето защо, освен да се определи правният институт „насрещен иск“, по-нататък следва да се провери дали по смисъла на посочената разпоредба искът на лизингополучателя, предявен на основание неоснователно обогатяване, засяга „същия договор или факти, на които се основава първоначалният иск [на лизингодателя]“.

1. Понятие за насрещен иск в член 6, точка 3 от Регламент № 44/2001

38. Понятието за насрещен иск по смисъла на член 6, точка 3 от Регламент№ 44/2001 следва да се тълкува самостоятелно. В решение Danvaern Production Съдът пояснява, че то се отнася до искане за отделно осъждане на ищеца, с което евентуално може да се претендира и „по-висока от исканата от ищеца сума, и което [може да] продължи да бъде търсено, дори ако искът на ищеца бъде отхвърлен“ [14].

11 — Тази разпоредба засяга разграничаването на правомощията на няколко сезирани последователно съдилища и освен това касае само раздел 9 от глава II от Регламента, към който обаче не спада разглежданият тук член 66.

12 — Решение Danværn Production (C-341/93, EU:C:1995:239, т. 18).

13 — Вж. например текста на английски („legal proceedings“), на шведски („rättsliga förfaranden“) и на словенски („pravne postopke“) език. Текстовете на френски, италиански и испански език пък терминологично се ориентират по понятието „action judiciaire“.

14 — Решение Danvaern Production (C-341/93, EU:C:1995:239, т. 12).

39. Следователно насрещният иск трябва да преследва различна от искането на ищеца претенция, която цели отделно осъждане [15].

40. Следва да се приеме, че настоящият случай е такъв.

41. Това е така, защото искът за възстановяване на платената сума представлява самостоятелна претенция на лизингополучателя, с която се цели отделно осъждане на лизингодателя, а именно да се върне престираното без основание. Този иск не е просто средство за защита срещу предявения от противната страна иск за плащане.

2. Понятие „произтичащ от същия договор или факти, на които се основава първоначалният иск“

42. Член 6, точка 3 от Регламент № 44/2001 освен това изисква насрещният иск да произтича от „същия договор или факти, на които се основава първоначалният иск“.

43. Досега Съдът не се е занимавал задълбочено с тълкуването на израза „произтичащ от същия договор или факти, на които се основава първоначалният иск“ [16]. Този израз също трябва да се тълкува самостоятелно с оглед на целите на Регламент № 44/2001, като обаче необходимостта да се прибегне до практиката на Съда по член 28 от Регламента не е очевидна [17].

44. Целта на специалната подсъдност при насрещния иск е да се осигури възможност на страните реципрочните им искания да бъдат разгледани в едно и също производство от един и същи съд [18], доколкото тези искания имат общ фактически контекст и следователно „произтичат от сключения между страните договор или от фактите, на които се основава искът [въз основа на който се образува производството]“ [19].

45. Настоящият случай е точно такъв. Всъщност предявената с насрещния иск претенция за връщане на сума произтича от договора за лизинг, от който ищецът е извел претенцията си за плащане.

46. Вярно е, че претенцията за връщане на сумата, платена в изпълнение на задължение, предмет на изпълнително основание, се базира на неоснователно обогатяване, но може да се смята за свързана с договора за лизинг, доколкото претенцията на основание неоснователно обогатяване не би възникнала, ако не съществуваше договорът за лизинг и извършената за изпълнението му престация.

47. За отговора на въпроса дали е налице достатъчна връзка със сключения между страните договор, освен това може да се отчетат и оценките, направени в Регламент № 593/2008 относно приложимото право към договорни задължения („Рим I“) и на Регламент № 864/2007 относно приложимото право към извъндоговорни задължения („Рим II“). Всъщност регламенти „Рим I“ и

15 — Вж. заключението на генералния адвокат Léger по дело Danvaern Production (C-341/93, EU:C:1995:139, т. 26).

16 — Вж. определението по явно недопустимото преюдициално запитване Reichling (C-69/02, EU:C:2002:221).

17 — В тази разпоредба се поставя и въпросът за „връзката“ между два иска. Член 28, параграф 3, предвид текста си („за целите на настоящия член“) и систематичното си място, обаче се отнася *изключително* до положение в производството, при което има риск от противоречащи си съдебни решения, тъй като искове, които имат връзка помежду си, са предявени пред съдилища от различни държави членки. За разлика от това при предявяването на насрещен иск в едно и също производство няма риск от противоречащи се съдебни решения.

18 — Вж. заключението на генералния адвокат Léger до дело Danvaern Production (C-341/93, EU:C:1995:139, т. 7 и 35).

19 — Доклад на P. Jenard относно Конвенцията от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ C 59, 1979 г., стр. 1 и 28).

„Рим II“ изхождат единодушно от принципа, че за връщането на престации поради неоснователно обогатяване се прилага правото, което урежда договора в основата на тези престации [20], и следователно приемат, че претенцията във връзка с неоснователно обогатяване в крайна сметка произтича от договора, за чието изпълнение е извършена въпросната престация.

48. Ето защо изглежда логично да се приеме, че съответната единност и произход от договор са налице и при насрещния иск на основание неоснователно обогатяване в рамките на член 6, параграф 3 от Регламент № 44/2001.

49. Предвид гореизложеното на първия преюдициален въпрос следва да се отговори, че в обхвата на понятието „насрещен иск, произтичащ от същия договор […], на ко[й]то се основава първоначалният иск“, по смисъла на член 6, точка 3 от Регламент № 44/2001, попада и иск, който е предявен, след като е отменено постановеното в производството по първоначалния иск на настоящия ответник окончателно и подлежащо на изпълнение съдебно решение и делото е върнато на първоинстанционния съд за ново разглеждане, и с който настоящият ищец, на основание неоснователно обогатяване, иска връщане на сума, която е платил въз основа на отменението впоследствие съдебно решение, постановено в производството по първоначалния иск на ответника.

## B – *По втория преюдициален въпрос*

50. С втория преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска да бъде изяснено дали при иска, с който потребител е предявил свързана с „дело във връзка с потребителски договор“ по смисъла на Регламент № 44/2001 претенция на основание неоснователно обогатяване като насрещен иск, също е налице дело във връзка с потребителски договор.

### 1. По допустимостта на втория преюдициален въпрос

51. Запитващата юрисдикция не е ограничила този въпрос до хипотезата — която в случая не е налице — че съдебната компетентност по насрещен иск би била отречена.

52. В настоящия случай отговорът на втория преюдициален въпрос всъщност не е от значение поради факта, че в главното производство компетентността по насрещен иск съгласно член 6, точка 3 от Регламент № 44/2001 и без това вече е призната и следователно словенските съдилища са международно компетентни дори само на това основание.

### 2. Субсидиарно: анализ по същество на втория преюдициален въпрос

53. Субсидиарно следва накратко да се разгледа вторият преюдициален въпрос и да се анализира правната природа на иск, предявен като насрещен на основание неоснователно обогатяване, в светлината на компетентността по дела, свързани с потребителски договор.

54. Що се отнася до компетентността по дела във връзка с потребителски договори, Съдът е следвал широк подход и е приел, че тя е налице и при искове, които просто са „тясно свързани“ с потребителски договор [21]. При иск като този в главното производство, с който се търси връщане на сума, платена за изпълнението на потребителски договор (в настоящия случай: договор за финансов лизинг), такава тясна връзка е налице.

20 — Систематично погледнато, в случай на недействителен договор член 12, параграф 1, буква д) от Регламент „Рим I“ следва да се счита за имащ предимство пред член 10, параграф 1 от Регламент „Рим II“ (вж. NomosKommentar-BGB/Leible, член 12 от Рим I, т. 35 и цитираната съдебна практика).

21 — Вж. наскоро постановеното решение Hobohm (C-297/14, EU:C:2015:844, т. 33).

55. Ето защо на втория преюдициален въпрос следва да се отговори, че понятието „дело във връзка с потребителски договор“ по смисъла на член 15, параграф 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че в обхвата му попада и иск на потребителя за неоснователно обогатяване, който е свързан с водено срещу него друго дело във връзка с потребителски договор и с който потребителят иска връщане на сумата, която е бил длъжен да плати въз основа на отменението впоследствие съдебно решение по другото дело във връзка с потребителски договор.

Г – *По третия преюдициален въпрос*

56. С третия си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали (и евентуално как) нормата на член 5, точка 1 от Регламент № 44/2001 относно компетентността по дела във връзка с договор е приложима, когато, както в главното производство, лизингополучателят предявява иск за неоснователно обогатяване.

57. След като компетентността на словенските съдилища може да се основе както на правилата за компетентност при насрещни искове, така и на правилата за компетентност при дела, свързани с потребителски договори, отговорът на третия преюдициален въпрос става излишен. Все пак той ще бъде разгледан накратко.

1. По първата част на третия преюдициален въпрос

58. Понятието „дела във връзка с договори“ по смисъла на член 5, точка 1 от Регламент № 44/2001 се отнася на първо място до всяко доброволно поето задължение на едно лице към друго [22]. Член 5, точка 1 от Регламент № 44/2001 обаче обхваща не само преките задължения по договора, но и вторичните задължения, които се явяват на мястото на неизпълнено договорно задължение, като например за обезщетение или възстановяване [23].

59. Наскоро Съдът изясни по дело Profit Investment SIM, че „искове за обявяване на нищожност на договор и за връщане на недължимо платени въз основа на този договор суми са „дела, свързани с договор“, по смисъла на същата разпоредба [24], като се позова на „причинно-следствената връзка между правото на връщане на платеното и договорното отношение“ [25].

60. Този подход може автоматично да се приложи към настоящото дело, предмет на разглеждане, в което, макар да не е налице недействителен договор в тесния смисъл на думата, става въпрос за плащане, което вследствие на отменението съдебно решение е останало без правно основание.

61. Ето защо на първата част от третия преюдициален въпрос следва да се отговори, че изразът „по дела във връзка с договор“ по смисъла на член 5, точка 1 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че обхваща и иск като този в главното производство, с който лизингополучател твърди неоснователно обогатяване.

22 — Решения Handte (C-26/91, EU:C:1992:268), Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, т. 23) и Engler (C-27/02, EU:C:2005:33, т. 48 и 50).

23 — Решение De Bloos (14/76, EU:C:1976:134).

24 — Решение Profit Investment SIM (C-366/13, EU:C:2016:282, т. 58).

25 — Решение Profit Investment SIM (C-366/13, EU:C:2016:282, т. 55).

2. По втората част на третия преюдициален въпрос

62. Втората част на третия преюдициален въпрос се отнася до определянето на мястото на изпълнение на спорното задължение.

63. Тъй като договорът за финансов лизинг, който е предмет на главното производство и с който е свързан предявеният на основание неоснователно обогатяване иск, не е нито за договор за продажба на стоки [26], нито договор за предоставяне на услуги по смисъла на член 5, точка 1, буква б) [27], в настоящия случай мястото на изпълнение се определя по член 5, точка 1, буква в), във връзка с буква а), т.е. съгласно националното право, приложимо към предявения иск [28].

64. Тъй като в съдебната практика относно искове по вторични задължения за определящо се счита задължението, на чието неизпълнение се позовава искът [29], изглежда логично и при иска за неоснователно обогатяване вследствие на извършването на престация без основание да се изхожда от мястото на изпълнение на първоначалното (твърдяното) задължение за плащане. В същата посока е и оценката, намерила израз в член 12, параграф 1, буква д) от Регламент „Рим I“, съгласно която и последиците от неизпълнението на договор (например разваляне му) се уреждат от приложимото към договора право [30].

65. Ето защо на втората част на третия преюдициален въпрос трябва да се отговори, че мястото на изпълнение на задължението по смисъла на член 5, точка 1, буква а) от Регламент № 44/2001 следва да се определи въз основа на разпоредбите от националното право, приложими към изпълнението на първоначалното договорно задължение за плащането, чието връщане понастоящем се иска.

## V – **Заключение**

66. Предвид изложеното по-горе предлагам на Съда, тъй като релевантен за решаването на делото е само отговорът на първия преюдициален въпрос, да отговори на преюдициалните въпроси, както следва:

67. „В обхвата на понятието „насрещен иск, произтичащ от същия договор […], на ко[й]то се основава първоначалният иск“, по смисъла на член 6, точка 3 от Регламент № 44/2001, попада и иск, който е предявен, след като е отменено постановеното в производството по първоначалния иск на настоящия ответник окончателно и подлежащо на изпълнение съдебно решение и делото е върнато на първоинстанционния съд за ново разглеждане, и с който настоящият ищец, на основание неоснователно обогатяване, иска връщане на сума, която е платил въз основа на отмененото впоследствие съдебно решение, постановено в производството по първоначалния иск на ответника“.

26 — Относно изискването за доставка на стока вж. решение Car Trim (C-381/08, EU:C:2010:90, т. 32 и сл.).

27 — Относно непопадането в обхвата на понятието „услуга“ на предоставянето на право на ползване на интелектуална собственост вж. решение Urteil Falco Privatstiftung (C-533/07, EU:C:2007:257, т. 29).

28 — Решение Tessili/Dunlop (12/76, EU:C:1976:133, т. 13 и 15); относно приложимостта на съдебната практика по член 5, точка 1, буква а) от Регламент № 44/2001 вж. решение Falco Privatstiftung (C-533/07, EU:C:2007:257, т. 47 и сл.).

29 — Решение De Bloos (14/76, EU:C:1976:134, т. 13 и 14).

30 — Вж. по-горе точка 46, както и Rauscher/Leible, EuZPR/EuIPR (2011), т. 30 и цитираната съдебна практика.